

KREOL MORISIEN

Teacher's Guide: GRADE 8 - Lesson 6

Lamizik

Anou lir sa text-la

Aktivite 1:

Instriksion pou profeser:

- Profeser pou lir sa ti text-la avek bann zelev
- Profeser amenn bann zelev idantifie bann mo avek son [an] ek [on]
- Profeser ed bann zelev pou relev bann mo avek son [an] ek [on]

Instriksion pou zelev:

- Anserkle bann mo dan lekel ena son [an]
- Souligh bann mo lekel ena son [on]

Lamizik enn parti inportan dan nou lavi. Kan enn dimounn pe santi li tris, li kapav ekout enn bon sante pou gagn rekonfor. Ena lamizik ki fer nou santi nou anform, ek ena osi ki fer nou reflesi lor lavi. Kan bann dimounn zwenn pou fer lamizik ansam, zot partaz enn pasion. Mem si zot pa koz mem langaz, lamizik vinn enn fason pou zot kominike. Dan bann festival, konser, ouswa mem dan enn ti fet an fami, lamizik toultan prezan pou met enn bon lanbians.

Aktivite 2:

Not pou profeser

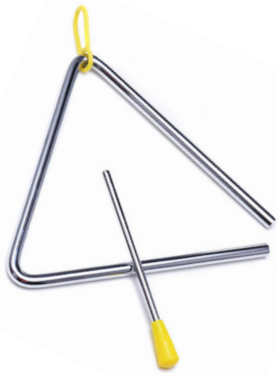
- Amenn bann zelev idantifie bann diferan tip instriman lamizik ek kouma zwe zot.
- Anou gete kouma nou zwe sa bann instriman-la:

	Enn instriman perkision	Enn instriman perkision se enn instriman kot bizin tap, sakouy ouswa frot li pou prodwir enn son. Enn exanp enn instriman perkision se tanbour . Lezot exanp: triyang, ravann, djembe, etc.
	Enn instriman a-van	Enn instriman kot nou soufle ladan pou prodwir son. Enn exanp enn instriman a-van se laflit . Lezot exanp: saxofonn, tronpet ek armonika, etc.
	Enn instriman a-kord	Enn instriman a-kord se enn instriman kot enn son prodwir kan bann lakord lor li vibre. Sa vibration-la kapav fer kan tap ouswa frot lakord-la. Enn exanp enn instriman a-kord se sitar . Lezot exanp: lagitar, arp ek violon, etc.

Pran trwa bristol ek met enn tit lor sakenn:

1. Instriman perkision
2. Instriman a-kord
3. Instriman a-van

Dekoup ek kol bann zimaz instriman ki koresponn ek sak kategori ki pou expoze dan klas.

Aktivite 3:

Obzektif: Alafin sa leson-la, zelev pou bizinn kapav rekonet enn verb ek so tan verbal.

Instriksion pou profeser:

- Fer zelev lir sa text-la.
- Amenn zelev rekonet ek soulign bann verb.
- Amenn zelev reper (bann) tan verbal dan text-la.

Instriksion pou zelev:

- Lir sa text-la avek atansyon.
- Melina enn ti tifi ki dan Grad 8. Li desid pou partaz ek nou so preferans pou lamizik.
- Mo kontan zwe lamizik. Mo kapav zwe trwa instriman. An premie, mo ena enn lagitar. Mo tir bann zoli son avek li. Mo akord li bien avan koumans zwe.
- Avan mo ti ena mo tanbour. Mo ti tap lor li avek de baget. Mo ti donn enn bon ritm ek mo ti extra kontan so bann son ki met lanbians.
- Aster, mo anvi aprann zwe tronpet. Mo kamarad ki konn zwe tronpet explik mwa ki mo pou bizin soufle ladan ek pez so bouton pou fer diferan son. Mo pou bizin pran enn gran lesouf ek mo pou bizin kontrol mo lesouf pou zwe bien.
- Mo ti pou kontan zwe bann instriman-la toulezour. Zot fer mwa santi mwa zwaye!

BANN TAN VERBAL

Letan	Marker Pre-verbal	Verb	
Prezan	Ø (marker zero)	marse	Enn aksion ki pe arive asterla.
Pase	ti	ti marse	Enn aksion ki fini arive avan.
Fitir	pou	pou marse	Enn aksion ki pou arive plitar.
'pe' ek 'finn' se PA bann marker letan. Zot indike si enn aksion pe ankore deroule ou finn fini konplete.			

Reper bann verb dan ti-text lao la ek met zot dan zot kolonn respektif

Verb Prezan	Verb Pase	Verb Fitir

KREOL MORISIEN

Teacher's Guide: GRADE 8 - Lesson 7

Presion depi kamarad (*Peer Pressure*)

Aktivite 1: Anou koz lor nou prop lexperyans

Instriksion pou profeser:

- Lir sa text-la avek zelev
- Fer zelev koz lor bann sitiasion kot zot finn resanti presion depi zot bann kamarad
- Devlop zot kapasite pou analiz bann desizyon ki zot pran par rapor a bann presion-la
- Ankouraz zot pou exprim zot avek fransiz ek lonette
- Fer zot reflesi lor kouma res fidel avek zot bann prinsip

Kestion reflexion pouzelev:

1. Kiete 'peer pressure' dapre zot?
2. Kouma nou apel sa an Kreol Morisien?
3. Eski zot finn deza santi presion par zot bann kamarad pou fer enn zafer ki zot pa ti anvi fer? Si wi, rakonte.
4. Eski zot finn deza santi presion par zot bann kamarad pou fer enn bon zafer? Si wi, rakonte.
5. Kifer zot panse bann zenn soumet a bann presion depi zot kamarad?
6. Ki bann konsekans kapav ena si zot swiv bann kamarad san reflesi?

Aktivite 2: Text oral avek diskision

Instriksion pou profeser

Profeser lir sa text-la enn premie fwa ek verifie ki tou zelev finn konpran tem sa text-la.

Profeser lir sa ti text-la enn deziem fwa ek anklans enn diskision avek bann keston ki swiv apre text-la.

Enn zour, zot bann kamarad pe invit zot pou al fer enn letour bor larivier ek fim enn sigaret dan ler lekòl.

Bann-la pe dir zot: 'Ale! Enn sel fwa sa!'

Zot pe per pou dir "non", atansyon ki zot pou nepli form parti sa group-la ek zot pou pran nou pou enn "ti zanfan".

Finalman zot al avek zot bann kamarad, me zot regret zot desizyon bien vit apre. Zot realize ki li pli bon ki zot res fidel avek zot prop valer.

Kestion diskision:

1. Ki zot panse lor sa text-la?

- Eski zot bann kamarad pe fors zot pou fer enn kiksoz ki pa bon?
- Ki kalite presyon zot resanti?

2. Kouma zot ti pou dekrir seki bann kamarad-la pe dir zot fer?

- Dapre zot, eski se enn bon ou move kitsoz?
- Eski zot per pou dir "non" ?
- Kifer zot dir 'wi' alor? Ki rezon ki pous zot dir wi?

3. Ki zot ti pou fer zot si zot dan sa sitiasyon-la enn zour?

- Eski zot pou fer seki zot bann kamarad pou dir zot?
- Ouswa zot pou res ferm lor zot desizyon? Explike kifer.
- Ki zot pou fer pou konsiantiz zot kamarad?

4. Ki zot aprann atraver sa text-la?

- Eski zot ti bien fer kap lekòl?
- Kifer zot realize ki li ti enn move desizyon kap lekòl? Petet kapav azout enn konsekans dan text-la.
- Ki moral sa text-la ?

Aktivite 3: Anou ekoute ek lir

Instriksyon pou profeser:

- Fer bann zelev ekout sa de odio-la.
- Amenn zot reflesi lor bann parol ki zot pe tande dan odio-la.
- Reper bann mo ki montre bon inflians ek move inflians kamarad.
- Answit, ankouraz zelev pou lir konversasyon ki zot finn tande la ek reponn bann kesyon ki swiv.

Instriksyon pou zelev:

- Ekout sa 2 odio-la bien ek partisip dan diskision dan klas avek zot profeser ek kamarad klas.
- Lir konversasyon ki zot finn tande ek reponn bann kesyon ki swiv.

Peer pressure negatif (Odio A)**Tit Role Play: Anou kap lekòl...****Profeser: Dan sa ti zistwar-la ena de tifi Grad 8 ki pe koze.**

Alisson, enn zenn ki anvi fer bann zafer dan so prop manier ek Ria, so kamarad ki pe met presion pou kap lekòl.

Zot pe marse dan lakour lekòl apre rekreasion kan enn kout Ria dir:

Ria: E Alisson, vinn ansam ek nou trankil azordi, pa al dan klas! Nou tou pe al lamer. Pena nanye pou fer dan klas zordi!

Alisson: Hmm... Mo pa sir. Ena tes Matematik zordi. Mo pa anvi gagn problem.

Ria: A! To telman kapon kouma enn ti zanfan twa! To per profeser? Enn sel fwa sa. Pa pou ariv nanye. To pou boukou pli dan bien avek nou.

Alisson: Mo kone to anvi nou pas enn bon letan, me mo panse sa pa enn bon lide. Be si nou gagn trape? Ek to kone mo pa anvi rat tes-la.

Ria: Ayo! Be ki to pou perdi koumsa dan enn zour-la? To pa anvi vinn avek nou? To toultan rod fer to prop lespri twa! To fer fit dan tou nou program!

Alisson: Wi, mo anvi fer seki bon pou mwa. To mo kamarad, to bizin konpran sa. Si to enn bon kamarad, to pa ti pou fors mwa pou fer kitsoz ki mo pa anvi.

Ria: Hmm... Mo pa ti trouv li koumsa mwa... Mo krwar to ena rezon. Ok, pena problem. Mo pou reste mwa ousi. Nou kapav al lamer dan wikenn.

Alisson: Bien dir sa! Nou kapav pas enn bon moman lerla... me pa dan ler lekòl.

Profeser: Presion depi bann kamarad kapav met twa dan enn sitiasion difisil. Me si to res ferm, to kapav fer lezot osi reflesi ek pran bon desizyon.

Peer pressure positif (Odio B)**Tit Role Play : Anou al fer inskripsion pou enn expozision desin****Profeser: Sa ti zistwar-la rakont enn konversasion ant 2 kamarad klas:**

Sandy, enn tifi trankil ki bien kontan desine me li timid ek Meydi, so kamarad dinamik ki anvi ankouraz li pou partisip dan enn expozision desin.

Toulede kamarad pe asize dan bibliotek apre klas ek pe koze.

Meydi: Sandy! To finn tann sa? Nou profeser Art pe organiz enn expozision desin dan lekol semenn prosenn!

Sandy: Wi... Mo finn tande, me mo pa krwar mo pou met mo desin ladan...

Meydi: Kiete? Kifer non? To bann desin extra top! Profeser Art mem ti donn twa konpliman semenn pase.

Sandy: Mo pa tro krwar mo desin ase bon pou montre devan tou dimounn... Mo prefer gard li pou mwa.

Meydi: Sandy, to bizin krwar dan to kapasite. Mo konn twa depi Grad 7. To ena enn talan extraordinèr! Pa les dout ek traka fer twa rat sa sans-la.

Sandy: Me si dimounn pa kontan mo desin? Lerla?

Meydi: Ek si dimoun kontan li? To bizin eseye pou kone. Enn sel klik, enn sel ti linskripsion... ek to finn fer to premie pa!

Sandy: Hmmm! To krwar mo kapav?

Meydi: Mo pa zis krwar. Mo sir! Ek mo kapav vinn avek twa pou remet to desin tou. Nou fer li ansam?

Sandy (sourir timidman): Dakor. Mersi Meydi. Mo santi mwa pli motive aster.

Profeser: Presion depi kamarad kapav positif kan li motiv so prosin pou gagn konfians an limem, devlop so talan ek partisip dan bann aktivite ki bon pou li.

Kestion lor Odio A**Diskision**

1. Ki to panse lor premie odio-la?
2. Eski Ria ki ena rezon ou Alisson ? Ki fer to dir sa?

Kestion Konpreansion

3. Ki bann mo Ria servi dan odio-la ki montre ki li ena move inflians lor Alisson ?

---

4. Ki reflexion zot kapav fer lor moral sa text-la?

Kestion lor Odio B**Diskision**

5. Ki zot panse lor deziem odio-la?
6. Eski zot panse Meydi enn bon kamarad? Ki fer zot dir sa?

Kestion Konpreansion

7. Ki bann mo Meydi servi dan odio-la ki montre ki li ena bon inflians lor Sandy ?

---

8. Ki reflexion zot kapav fer lor moral sa text-la?

Kestion lor Odio A ek Odio B

9. Avek lekel personaz zot pli asosie zot dan sak odio? Kifer?

Personaz depi Odio A: _____

Personaz depi Odio B: _____

_____

10. Kouma zot panse zot kapav ena enn bon inflians lor enn zot bann kamarad. Rakonte.

_____

_____

_____

Aktivite adisionel:

Baze lor skript (negatif/pozitif) ki finn done lao, form bann per ek fer zot fer enn **role-play** ki zot pou prezante dan klas.

KREOL MORISIEN

Teacher's Guide: GRADE 8 - Lesson 8

Presion Kamarad

Aktivite 1: Anou lir sa zistwar-la.

Instruksion pou profeser:

Dan sa aktivite-la, profeser pou:

- Akonpagn zelev dan lektir ek konpreansion sa text-la.
- Fer enn partaz atraver enn ti diskision pou permet bann zelev exprim zot resanti, devlop zot lespri kritik ek pran laparol dan klas.

Aktivite 2: Anou lir sa ti zistwar-la.

Instruksion pou zelev

Lir sa zistwar-la avek atansyon ek reponn bann kestion ki swiv.

Mo apel Amanda. Enn zour, mo kamarad Wayne ti invit mwa dan so laniverser. Mo ti anvi ale pou pas enn bon moman. Kan mo finn ariv laba, tou ti paret normal: lamizik, manze, lanbians. Me mo finn remark enn ti enn group zenn lor balkon ki ti pe fer bann kiksoz ki dapre mwa, pa ti apropiye pou nou laz.

Kan mo ti pe danse, mo trouv mo kamarad Maya pe get mwa, lerla li apros ar mwa ek dir:

- "E Amanda, pran enn gorze..."

Mo reponn li deswit :

- " Non sa pa interese mwa!"

Li insiste e dir:

- "Pa fer to zes-la. To pa trouve nou tou pe fer parey la!"

Finalman mo reponn li:

- "Non Maya! Nou kapav amize otreman. To pa trouve kouma lanbians top la?" Olie nou fer bann kitsoz ki kapav ena bann konsekans grav, ki to panse si nou fer enn breakdance challenge anplas-anplas.

Maya pa ti atann ki mo ti pou dir li sa, e me li ti pe reflesi. Apre de-trwa minit li finn tonb dakor ar mo lide ek nou toulede finn al koz ar Wayne ek DJ Yannick ki ti prezan pou ki nou kapav fer sa chalenj-la.

Mo finn mem al koz ar bann zenn ki ti lor balkon pou aret fer seki zot ti pe fer ek vinn met enn bon lanbians andan. Zot tou finn aksepte pou rezwenn tou bann invite andan. Kouma DJ Yannick larg lamizik, zot tou koumans kriye ek ankouraz sak partisipan chalenj-la. Alex ki ti enn kamarad dan mem klas ar mwa e ki bien timid finn fer enn performans extra. So timidite finn **mont lor pie** e se limem ki finn gagne. Preske zot tou finn tir zot telefonn pou pran foto, filme ouswa fer live. Nou lasware finn bien termine. Wayne ti extra kontan parski sete enn sware memorab pou li.

Kan mo re-mazinn sa fet-la, mo dir momem ki ti pou arive si mo ti ekout Maya. Donk, mo panse ki bann zenn kapav inflians zot bann kamarad pou fer bann bon swa e pa fer bann move sime.

I. Anserkle bon repons.

1. Kisann-la ti invit Amanda dan fet laniverser?

- A. Maya
- B. Alex
- C. Wayne
- D. DJ Yannick

2. Ki bann zenes ki ti lor balkon ti pe fer?

- A. Zot ti pe sante for-for.
- B. Zot ti pe koz-koze.
- C. Zot ti pe manz gato laniverser.
- D. Zot ti pe fer bann kitsoz inapropriye.

3. Kouma Amanda ti reazir par rapor a propozision Maya?

- A. Li finn aksepte.
- B. Li finn refize.
- C. Li finn reflesi.
- D. Li finn kit fet-la.

4. Kifer zot tou finn tir zot telefonn pandan challenge-la?

- A. pou sante, filme ek fer live
- B. pou tir foto, filme ek fer live
- C. pou anrezistre ek pran foto
- D. pou telefone ek fer live

5. Ki chalenj Alex ti gagne?

- A. bottle flip
- B. karaoke
- C. breakdance
- D. beatbox

II. Reponn sa bann kestion-la:

1. Dekrir latmosfer dan fet ki Amanda ti ale?

---

2. Ki finn arive kouma DJ Yannick finn larg lamizik pou challenge-la?

---

3. Explik ki to konpran par sa lespresion-la: “**mont lor pie**”?

---

4. Dapre twa, eski Amanda finn pran enn bon desizion? Kifer?

---

5. Ki mesaz sa text-la pe fer pase?

Aktivite 2: Mo rakont mo lexperyans alekri

Instriksion pou profeser

Dan sa aktivite-la, profeser pou:

- ankouraz zelev rediz 5 fraz pou fer enn zistwar ki rakont so prop lexperyans kot li fin viv enn presion/inflians kamarad.
- amenn zelev servi bann fraz deplizanpli long ek konplex.
- amenn zelev servi enn vokabiler anrasi ek apropiye.

“Rakont enn zour kot to fin gagn presion pou fer enn kitsoz ki to pa ti anvi. Ki to fin fer?”

Sa aktivite-la pou permet zelev exprim so resanti ouswa rakont enn evennman kot li ti bizin fer enn swa par rapor a presion kamarad.

Instriksion pou zelev

Aprè ki to fin lir text dan Aktivite 1 la, ekri 5 fraz lor kouma enn zour kot to fin gagn presion pou fer enn kitsoz ki to pa ti anvi. Ki to ti fer dan sa, moman-la?

1. _____
_____
2. _____
_____
3. _____
_____
4. _____
_____
5. _____
_____